כמלא נקב של עוף. שעורין דו נקב ותוקעין דו יתד לקשור לעופות העול מלמעלה מקדם הוי כמלא עין דין ב"ש ודין ב"ה: **אישתיק.** רב **תחליפא**. **וא"ל רב חסדא שמא מקדה.** דקאמר ב"ש גרוגרות מקדם ומיסומו שניהו ללמדך שנעשה המור מלדדין מן המקדם ונוטל מלידי הנקב [י] ומרסיקין את הנקב כדי שיכנס מקדם ויוצא בריוח והיינו מיסום שנוטל מה שמיסם וסותם את הנקב ואינו מניח ליכנס המקדם ברוחב ומקדם ומיסומו הוי יותר מכלא: **א"ל רב תחליפא.** לרב מקדה לא תימא שמא מלא מלמי ולמי מקדם ומיסומו שניהו: **וצריך אתה להתלות עליה.** כלומר יכול אתה לסמוך על דבר זה: **בחזקיה אבי עקש.** שנסמך על עדותו שלא היה [יא] מלמיד מולך עליו: **אין לו אחוריים לחליקה.** שאין אחוריו חלוקים מתוכו ללא למרגין אם נטמא גבו גבו נטמא ותוכו טהור ללא אם [ב] נטמא [ג] גבו נטמא תוכו אחוריו מטמאין כדי שיראו לו שאינו מלוכלך מבחוץ ואין לו אחוריים לחליקה. **וקפריך כלי חרס בתוכו תלה רחמנא.** למאן דאמר ללא אם נטמא תוכו בלבד אין לו אחורים [ד] לא קשיא הא כמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו [ה] לא נטמא תוכו לא נטמא גבו אף כלי שתף נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו אלא כלי שתף מי גלי ביה רחמנא תוכו [ו] אי בטומאה דאורייתא ה"נ הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [ז] דתנן [ח] כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא [ט] דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [י] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך [יא] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [יב] דשק בעינן [יג] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [יד] חרס נמי [טו] אין מדרס [יב] בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [יז] נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר [יח] אלא לרבנן מאי איכא למימר [יט] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [כ] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [כא] כמקדח גדול סלע סתם [כב] **מתני'** זוטרא ממקדח סתם: [כג] **הרים של עין** שניקב שנפגם שנסדק **הרי בעינו** דק תבלול חלזון נחש [כד](עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנם בשחור [כה] שחור נכנם בלבן אינו מום [כו]: **גמ'** מאי **צריך אתה לתלות בחזקיה שהוא אבי עקש.** פירוש לריך לומר סתם לטהר כלי לייטב הדבר שמין לסכסה מכח קושיא כי גרור לי סכך לומר שמועה כמו עדות מזקיה לפי עקש שלא היה לשון דכריו מיוסב [לז] ומתרץ ליה כשמואל: **כבגדו בכלי שתף בו.** כלומר עץ טופל לשון זה לכתיב הכא [וכל] כלי עץ יטמא במים כלפירים בקונטרס ומיניו למימר נמי דכתיב הכא ומורק ושוטף במים כמו כן מיקרו כלי שתף משום דכתיב הכא ומורק ושוטף במים והא לפריך לקמן ואין לו תוך בכלי שתף מדלפריך כר קבולי טומאה היא דומיא דשק בעינן פשיטא ליה לפיירי נמי בכלי עץ בכל הכהו דלכלי שתף מלא נקוט כלי מתכות:

אין לו אחוריים לחליקה נטמא. מוך קרי לומו לל מרגלין להשמש בו:

הרי הוא בכלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו. עלי כלמו לטמא מחלים קלמר ללא נפקל מיכה מידי למילמל מחלימי וקקה מכלן לגילסה לרבינו שמואל דשמא (לף טו.) דמשמע דלכי חרס אין מטמאין מגלייהו כלל ובספ"ק דמולין (לף כד.) לחמרי לחויר כלי חרס טומא [לט][וגבו טהור] היינו ללא [מ] מקבל טומאה מגבו ללא מטמא מחלים מגבו כדמנית בתוכת כהנים מרובה מדא לטומא ממדא ליטמא שמטמא מחלים מחמוריו ואינו מיטמא מאחוריו ועוד אמרי' בפרק המפלת (נדה לף טו.) דאמן היולת מן התנור נפסל לחשיב יד להולנית טומאה [מ] ללא עדיפא מגב ואין לומר דעדיפא ואיירי אפי' להכניס דהתנית בתוספתא [מא] דאין טומאה לכלי חרס ללא מחוירו ובהיסגו ועוד דלכאין לא יש לעמיד פתיל עליו טהור ומי ללא עסקינן [מב] דיחדיעטו לאשמעי נדה ותע"ג דבריס סוגיא להעור והכותב (מולין לף קיח.) משמע דקבר הס"ס ליד [מג] [מד]כל תנור להכניס ולהוליל ועדיף מגבו [מה]במסקנא לריכין למימר הכי:[מו] **בהנך** דחזו **למדרסות.** לאכל שאר פשוטי כלי עץ טהורין ודיינס פירשתי בפ' המוכר את הבית (ב"ב קו.) וכפ' בכל מערבין (עירובין לף לא.):

וסיומין

מאי

כמלא נקב של עוף [ו] רב חסדא שמא מקדה וחיסומו שנינו [ז] וא"ל רב תחליפא לא תימא שמא אלא ודאי מקדה וחיסומו [ח] צריך להתלות עליה כחזקיה אבי עקש [ט]דתנן זו עדות העיד חזקיה אבי עקש לפני רבן גמליאל ביבנה שאמר משום רבן גמליאל הזקן כל [י]שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחורים [יא] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא תוכו כלי חרס בתוכו תלה רחמנא אית ליה תוך איטמי ליה ליה ליה תוך לא איטמי ליה א"ר יצחק בר אבין הכי קאמר כל שאין לו תוך בכלי חרס בנגדו בכלי שתף אין לו אחורים [יב] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו למה לי למיתלייה בכלי חרס נימא כל שאין לו תוך בכלי שתף אין לו אחורים [יג] לחליקה הא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו [יד] לא נטמא תוכו לא נטמא גבו אף כלי שתף נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו אלא כלי שתף מי גלי ביה רחמנא תוכו [טו] אי בטומאה דאורייתא ה"נ הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [טז]דתנן [יז]כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא [יח]דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [יט] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך [כ] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [כא] דשק בעינן [כב] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [כג] חרס נמי [כד] אין מדרס [כב] בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [כה] נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר [כו] אלא לרבנן מאי איכא למימר [כז] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [כח] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [כט] כמקדח גדול סלע סתם [ל] **מתני'** זוטרא ממקדח סתם: [לא] **הרים של עין** שניקב שנפגם שנסדק [לב]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [לג](עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור [לד] שחור נכנס בלבן אינו מום [לה]: **גמ'** מאי

משום משקה דזב וזבה. כגון רוקן וזובו [לו] דהוי לה כטומאה ומטמא כלי מדלוייתא אפי' מדס דכתיב (ויקרא טו)[לז] **וכי** יזוב הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שתף הטומאה במשקין(ג)[לח]: **דכלי חרס.** לחולייתא דמס נטמא גבו לא נטמא תוכו: **ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שתף משום דעבדו רבנן היכירא להכל בטומאת משקין כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים אם יש לו תוך [לט] דהא אפי' נגוד בכלי חרס טומאת משקין לחמורי מגיע משום דמסם מגיע [מ]לחמרי לחויר כלי חרס טומאת משקין דתניא בתוספתא (נדה לף כו.) דאין היולת מן התורה בין יש לו תוך בין אין לו תוך ולהכי שויוה רבנן כלי חרס דנטמא גבו לא נטמא תוכו משום היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. לא צריך דכיון דעבדו היכירא חלוקה ביש לו תוך בטומאה דרבנן מידע ידעי דכי אין לו תוך ונטמא במשקין דרבנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים דהשתא כי יש לו תוך אין שורפין כ"ש בשאין לו תוך: ואי אין לו תוך בכלי שתף מדאורייתא בר קיבולי טומאה הוא בתמיהא כדקאמר בטומאה דאורייתא הכי נמי: והא דומיא דשק בעינן. והא כיון דאין לו תוך אינו מטלטל מלא וריקן. בהנך כלי שתף דחזו למדרסות לישיבה מקבל טומאה דאורייתא דאע"ג דלית בהו תוך כראמרינן במסכת שבת בפ' אמר ר' עקיבא כגון דיחדינהו לאשתו נדה: אי הכי כלי חרס נמי. כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ליה ליה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שתף. בשאין לו תוך אין לו אחורים לחליקה: כלי שתף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה כדכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא גבו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שתף דלא גלי ביה תוכו לית ליה חלוקה: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה חלוקה: הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן דתנן [מא] כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [מב] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך [מג] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [מד] דשק בעינן [מה] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [מו] חרס נמי [מז] אין מדרס [מד] בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [מח] נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר [מט] אלא לרבנן מאי איכא למימר [נ] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [נא] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [נב] כמקדח גדול סלע סתם [נג] **מתני'** זוטרא ממקדח סתם: [נד] **הרים של עין** שניקב שנפגם שנסדק [נה]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [נו](עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור [נז] שחור נכנס בלבן אינו מום [נח]: **גמ'** מאי

משום משקה דזב וזבה. מין מוכלין ומשקין מטמאין כלי בפ"ק דפסחים (לף יח.): **דמדאורייתא.** כגון רוקן וזובו [נט] דהוי לה כטומאה ומטמא כלי מדלוייתא אפי' מדס דכתיב (ויקרא טו)[ס] **וכי** יזוב הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שתף הטומאה במשקין(ג)[סא]: **דכלי חרס.** לחולייתא דמס נטמא גבו לא נטמא תוכו: **ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שתף משום דעבדו רבנן היכירא להכל בטומאת משקין כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים אם יש לו תוך [סב] דהא אפי' נגוד בכלי חרס טומאת משקין לחמורי מגיע משום דמסם [סג]לחמרי לחויר כלי חרס טומאת משקין דתניא בתוספתא (נדה לף כו.) דאין היולת מן התורה בין יש לו תוך בין אין לו תוך ולהכי שויוה רבנן כלי חרס דנטמא גבו לא נטמא תוכו משום היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. אי הכי אין לו תוך. לכלי שתף ליעביד ביה היכירא שום חלוק כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. לא צריך דכיון דעבדו היכירא חלוקה ביש לו תוך בטומאה דרבנן מידע ידעי דכי אין לו תוך ונטמא במשקין דרבנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים דהשתא כי יש לו תוך אין שורפין כ"ש בשאין לו תוך: ואי אין לו תוך בכלי שתף מדאורייתא בר קיבולי טומאה הוא בתמיהא כדקאמר בטומאה דאורייתא הכי נמי: והא דומיא דשק בעינן. והא כיון דאין לו תוך אינו מטלטל מלא וריקן. בהנך כלי שתף דחזו למדרסות לישיבה מקבל טומאה דאורייתא דאע"ג דלית בהו תוך כראמרינן במסכת שבת בפ' אמר ר' עקיבא כגון דיחדינהו לאשתו נדה: אי הכי כלי חרס נמי. כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ליה ליה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שתף. בשאין לו תוך אין לו אחורים לחליקה: כלי שתף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה כדכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא גבו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שתף דלא גלי ביה תוכו: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה חלוקה: הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן דתנן [סד] כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [סה] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך [סו] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [סז] דשק בעינן [סח] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [סט] חרס נמי [ע] אין מדרס [סח] בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [עא] נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר [עב] אלא לרבנן מאי איכא למימר [עג] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [עד] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [עה] כמקדח גדול סלע סתם [עו] **מתני'** זוטרא ממקדח סתם: [עז] **הרים של עין** שניקב שנפגם שנסדק [עח]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [עט](עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור [פ] שחור נכנס בלבן אינו מום [פא]: **גמ'** מאי

הַמְּחַתֶּךְ לְבַשֵּׁל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מֵרַק, אֵינוֹ חִבּוּר. לְכְבֵשׁ וְלִשְׁלֹק וּלְהַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן, חִבּוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק, אֹכֶל שֶׁהִתְחִיל בּוֹ, אֵינוֹ חִבּוּר. הָאֱגוֹזִים שֶׁאָמְנָן, וְהַבְּצָלִים שֶׁחָמָרָן, הֲרֵי אֵלּוּ חִבּוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִים וּלְפַקֵּל בַּבְּצָלִים, אֵינוֹ חִבּוּר. הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, חִבּוּר, עַד שֶׁיְּגָרֵם:

עין משפט נר מצוה

י א ממ' פי"ג מהלכות כלים הלכה ד:
יא ב ממ' פכ"ח שם הלכה ג:
יב ג ממ' פ"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ג:
יג ד ממ' שם הל' ג ה"ב:
יד ה ממ' פ"ג מהלכות כלים הלכה ג:
טו ו ממ' פ"ל מהלכות כלים הלכה ח ופ"ח הלכה ג:
טז ז ממ' פ"ז מהלכות אבות הטומאה הלכה ה' ופ"ח הלכה ג:
יז ח ממ' שם הלכה ה:

רבינו גרשום (המשך)

דב"ש דגלגלת דזוטר הוי מכסלע. וב"ה אמרי כדי שינטל מן התיז היינו כסלע והכי איכא בניניהו: אמר לו רב תחליפא. יפה תירצתה וצריך אתה להתלות עליה על תירוץ זה כמו שאנו סומכין על עדותו של חזקיה אבי עקש. כלומר שמה שאמרת הוא עיקר לאותו עדות של חזקיה: כל שאין לו תוך בכלי חרס. שאין לו בית קיבול אין לו אחורים לחליקה. כלומר שאין חלוק עליהו מתחתונו: אלא כשנטמא תוכו נטמא גבו. כלומר כשנטמא צד אחד נטמא צד השני: כלי חרס כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ליה ליה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שתף. בשאין לו תוך אין לו אחורים לחליקה: כלי שתף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה כדכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא גבו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שתף דלא גלי ביה תוכו: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה חלוקה: הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן דתנן כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו: רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא דשק בעינן מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי חרס נמי אין מדרס בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו כמקדח גדול סלע סתם מתני' זוטרא ממקדח סתם: הרים של עין שניקב שנפגם שנסדק הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור שחור נכנס בלבן אינו מום: גמ' מאי משום משקה דזב וזבה. כגון רוקן וזובו דהוי לה כטומאה ומטמא כלי מדלוייתא הלכך כיון דאיטמו במשקין דרבנן הא כלי שתף שוויוה רבנן כטומאה דכלי חרס דיש לו חלוקה ולא שוויוה כטומאה דאורייתא כלומר דאין לו חלוקה לכלי שתף אין לו תוך אבל יש לו תוך בין אין לו תוך ולהכי שויוה רבנן כלי חרס דנטמא גבו לא נטמא תוכו משום היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. אי הכי אין לו תוך. לכלי שתף ליעביד ביה היכירא שום חלוק כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. לא צריך דכיון דעבדו היכירא חלוקה ביש לו תוך בטומאה דרבנן מידע ידעי דכי אין לו תוך ונטמא במשקין דרבנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים דהשתא כי יש לו תוך אין שורפין כ"ש בשאין לו תוך: ואי אין לו תוך בכלי שתף מדאורייתא בר קיבולי טומאה הוא בתמיהא כדקאמר בטומאה דאורייתא הכי נמי: והא דומיא דשק בעינן. והא כיון דאין לו תוך אינו מטלטל מלא וריקן. בהנך כלי שתף דחזו למדרסות לישיבה מקבל טומאה דאורייתא דאע"ג דלית בהו תוך כראמרינן במסכת שבת בפ' אמר ר' עקיבא כגון דיחדינהו לאשתו נדה: אי הכי כלי חרס נמי. כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ליה ליה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שתף. בשאין לו תוך אין לו אחורים לחליקה: כלי שתף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה כדכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא גבו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שתף דלא גלי ביה תוכו: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה חלוקה: הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן דתנן כלי שנטמא אחוריו במשקין אחוריו טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו: רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי ליעביד נמי היכירא כיון דעבדו היכירא ביש לו תוך ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שתף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא דשק בעינן מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי חרס נמי אין מדרס בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא נמי מכסלע הניחא לרבי מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו כמקדח גדול סלע סתם מתני' זוטרא ממקדח סתם: הרים של עין שניקב שנפגם שנסדק הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור שחור נכנס בלבן אינו מום: גמ' מאי

מסורת הש"ס

גמ' ו) [ל"ל דתניא] **2)** נדה מג. מנחות כב: נדה ז: כלים פכ"ה מ"ו **ג)** שבת פז: קכג: מנחות כו: [מנחות לו:] **ד)** יומא פד. **ה)** ע"ב פ"ב מ"ג **1)** [ועיינב כ"ל במשנה ד"ה] שבמשניות ופ"ר הכא וכן בהכת"ם] **רש"י ז)** [נמ"כ וכ"כ רש"י שבת פג. כשם מ"כ וכ"כ רש"י בתומים פ' מלוכש עז פ"ב וכן כרש"י בילה לב. ד"ה ועומלות] **ח)** [ל"ל ועיינב] **תום' ט)** ל"ק **י)** פ"ו דכלים **יא)** ל"ל של תעור **יב)** ל"ק במשקין לף ברכות כו' ל"ק יג) [וע"ע תוס' שבת פח. ד"ה ה"ג ותוס' תולין כד: ד"ה וגבו]

הגהות הב"ח

(ו) במשנה בשחור וכנכנס בלבן תיקו מוס שאין מומין בלבן: **(ז) רש"י** ד"ה לין לו וכו' אלא מס נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו: **(ג)** ד"ה הלכך וכו' במשקין דאמרי בגדול של לשכה שנינו מאי: **(ד)** ד"ה ולא שויוה וכו' משום משקה זב וזבה דהא מפי עצמו: **(ה)** ד"ה כי פפא הל"ק עם ד"ה למקדח וכו' גדול היא דהוי: **(ו)** ד"ה שמור וכו' מס מוכו של שחור יוצא מן המשור שבעין ופוסק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אין מדרס בכלי חרס שישבר. וכ"כ רש"י עירובין קד ע"ב ועי' שבת פד ע"ב ופ"ש:

תורה אור

רש"י א) וְכָלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ הֲזֵב יְשֻׁבַּר וְכָל כְּלִי עֵץ יִשָּׁטֵף בַּמָּיִם: (ויקרא טו, יג)

ב) וְכִי יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: (ויקרא טו, ח)

ג) וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכְּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְטָהֵר: (ויקרא יא, לב)

רבינו גרשום

אישתיק. רב תחליפא: כתר הכי אמר שמא האי כמלא מקדח גדול דקתני הכא דהוי סלע במקדח וחיסומו שנינו. באותו מקדח שנוקבין בו את החביות שהוא דק מלמטה ועב מלמעלה שאותו עב סותם את הנקב והיינו וחיסומו והיינו כמלא מקדח נכנס ויוצא ותפשוט מיהא דבעיא דרבי אושעיא ואותו כמלא מקדח

שיטה מקובצת

ו) תיבת רב חסדא נמחק: **ז)** שנינו א"ל ומתיבת רב תחליפא עד עליה בס"א אינו: **ח)** וחיסומו וצריך אתה להתלות: **ט)** אחורים לחלוקה: **י)** לחלוקה נטמא: **יא)** לחלוקה הא: **יב)** תי' לא נמחק נטמא גבו לא נטמא תוכו אף [בכלי שתף נטמא תוכו נטמא] גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו תיבת לא נמחק: **יג)** עבדו ביה רבנן: **יד)** תוך מידע ידיע: **טו)** הכי כלי חרס: **יז)** תי' נמי נמחק: **יח)** לר"מ דאמר בקטן של רופאים שנינו אלא לרבנן דאמרי בגדול של לשכה שנינו מאי: **יט)** לשכה ס"א הא ניחא לר"מ אלא לרבנן מאי איכא למימר ואפי' לר"מ כו': **כ)** שנינו סלע נירונית הרי כמקדח: **כא)** סתם זוטר אפי' ממקדח: **כב)** ריס של: **כג)** מום שאין מום בולבון: **כד)** הנקב ומרחיבו כדי שיכנס מקדח ויצא ברוחו: **כה)** היה שם תלמיד: **כו)** נטמא תוכו נטמא גבו: **כז)** אחוריים לחלוקה ולקמן: **כח)** אוגנו היינו שפתו: **כט)** לאחוריו לאחוז בו הס"ד: **ל)** וזובו ומימי רגליו דהוי אב הטומאה ומטמאים כלי: **לא)** במשקין כטומאה דכלי חרס והד"א: **לב)** משקה זב רובה דהא אפי' כר' רובה באחוריו לא כר': **לג)** משתני קרא דאיזהו: **לד)** ועוד דאמרת לעיל אי כר' ה"נ דלא אצטריך: **לה)** חרס ודשבר אם: **לו)** גדול הוא דהוי: **לז)** לה טומאה מגלגלת הס"ד: **לח)** כסלע סתם דקאמרי: **לט)** מפרש בגמרא מאי: **מ)** מישב ומתרצינן ליה: **מא)** דלא יקבל טומאה: **מב)** טומאה ולא עדיפא מגב דאין לומר: **מג)** עסקינן דאפי' יש בו יד כדאמר בפ' אמר ר' עקיבא מי לא עסקינן דיחדינהו: **מד)** דיד לתנור:

וקאמר משום דאין מדרס בכלי חרס מפרש נמי התם: רב פפא אמר. לא צריך לתרוצי להא מקדח גדול שנינו כאן דהוי בסלע מכלל דמקדח סתם ההוא דב"ש בן גדול מכלל דזוטר מבסלע וב"ה אמר בסלע ואין שיעורן אחד: הניחא לר' מאיר. דמוקים לה לההוא מקדח דגלגלת כמקדח קטן של רופאים דהוי בציר מבסלע וב"ה אמרי בסלע הוינו דאיכא בניניהו: אלא לרבנן. דאמרינן בגדול של לשכה דהיינו כסלע מאי איכא למימר: ולר' מאיר. דמוקים במקדח קטן א"כ הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. דב"ש מקילין דכי חסר פורתא במקדח קטן טהור מלטמא באהל וב"ה מחמירי דלעולם לא טהר מלטמא עד שתחסר כסלע ואנן דתנן כלומר אותן ששה דברים שהן מקולי ב"ש מנו ולא יותר: אלא רב נחמן מתרץ לטעמיה דר' מאיר דסלע נרונית שנינו הכא במאור שנעשה דהויא במקדח גדול סלע סתם דב"ה הוי זוטר אפי' במקדח סתם דב"ש והוו להו ב"ה לקולא: ריס של עין. זהו עפעפיו: הרי בעינו. כמו או שהיה בעינו דק. בלע"ז טיילא. חלזון נחש עינב. מפרש בגמרא: הפוסק בסירא ונכנס בשחור מן הלבן סירה הוא כמו חוט שסובב השחור: אבל אם השחור פוסק הסירה ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן שהלבן אין קרוי עין אלא השחור:

וסימניך ברקא. מסמע להו מום קבוע ותימה דכפ' מי שמתו (גיטין סט.) יש לפרושי כו' לברקע ובפרק המוליך יין (שבת עח.) נמי אמרי' כותלין לברקותי וי"ל דהתם מיירי בממשמשין ובחין קודם שנקבעו וכן נמי [לקרין] למרק לקושיא לתרי' דהתם בפרק המוליך יין קתני (ג"ז שם) דס כדי לכחול עין אחת שכך כותלין (לימרוד) [לימרוד] וכמוספתא (דשבת פ"ט) גרסי' להו ובמוספתא במכילתין (פ"ד) כמוש"ל במקום מורווד מסמע להכל אחד ומורווד הקבוע מציר לקמן מום ומיהו מיכא למימר דכשבת מיירי בחומו שאינו קבוע ועוד יש למרך להיכא דאין מתרפא מאליו מציר מום והא דקאמר לקמן גבי מיס הקבועים דאם עובר כשמאכילין אותו לח ויבש של גשמים לא הוי קבוע אין זו רפואה ממש אלא בדיקה ונעיון אם יש קבועים אם לאו אבל רפואה גמורה יכולה להעציר מום קבוע מצע ללקמן (דף לט:) ממילן גבי נפוח הזוב נפוח ולא ניטל דניטל מוכר לאיתנו יומר [ס] יג)וכשנפוח נמי הוי יכול ליטול ומיהו י"ל דכי נפוח מחלה אין לו מקנה וקלע יש לדקדק מילפא דכתיבא בחולייתא והוי מום דלקמן (דף מא.) והיכ מצית המלרע וכ"ק בפרק מרובה (דף פ:) מסמע דיש לה רפואה דאמרי' לקמן שמלפפת ושולכת עד יום המיתה וכתיב נמי אבר לא מוכל להרפא ומיהו יש לדקדק מיבלא דכתיבא (יג) והיכ מום דלקמן ומן בפ' המוכח תפילין (עירובין קג.) מוכחין יבלא במקצת וכן מוכחין יבלא [ס] בפסח (פסחים סה:) מלמע יש לה רפואה בחמיכה ומציר מוס ואין להעמידה [עי] לית לה עלה דחלוני בעלמא הוא דלקמן ומיהו יש להעמידה ביבלא שבעין ולית ליה שער דאין שומטין עלה לא במקלף ולא במדינה ומ"ג [ל] לחמרי בעירובין (שם) למה ויבשה יד וכלי הכל איך ביבלא שבעין: **אם** קודם **מעשה אמרה שומעין לו.** לומר ר"ת דלא חמרי הכי מלא היכא לאריך לאותה הורמה כי הכא וביבמות בפ' הערל (דף עו.) גבי חגר מרג כישמעתא ובפרק נושאין על המוסה (יבמות לח.) גבי גר נוסף מסת אחיו מאמו וכרים עשרה יוחסין (קדושין ע:) גבי עובדא דרב יהודה לכל לחמר מבית חממונאי חתיגא עבדא הוא שהיה גרמה [פ] לרב יהודה שאומר **יצא** כן לפי שהקיבוו **יצא** מחלב **עיניו.** לפי הדרשה לבן שבעין קורין מלב כדפי' בקונטרס שסת שומן העין ורואה לומר שיצא הרשע לתרבות רעה מרוב שומן שבעין מבל פסוקים דקרא רוצה לומר שיצא העין וכולו למוך מרוב שומן [ג] שבמוכו: שיהו

תורא ברא דעינא. שורה מיוחה על עין היינו [ח] בת עין המכסה מת העין: דק משוקע. דק המסקע מת העין הרי זה מום: **הא בשחור הא בלבן.** המתה קס"ד דמוקים מדת בשחור על עין וחדת בלבן על עין: **וסימניך ברקא.** מייל"ת להו לבן ולף והוי מום הכת נמי סימן זה יהת לך [ט] בדוק לבן ולף הוי מום: **ברקא.** [י] כגון המוכר מת המעור והברייקה (ב"מ דף עת.): **זקן אחד.** כהן היה: **לא עברתי לפניו.** שגדול הדור היה: **חלזון זה.** בכור היה לו לאותו זקן והיה לו חלזון בעיניו: **שמורה הלכה.** [כ] הלכה מדתה שלא מתעוה מאחר: **קודם מעשה.** קודם שבא מעשה ההלכה [כא] בידו: **שומעין לו. ועוסין מעשה: אין שומעין לו.** לכתביל המעשה מומרה והכא מאן לייח ליה כמאי דאמר לתמר למוד קבוע הוא: **מתניתין.** דקתני אין מום בלבן רבי יוסי היא: **יצא מחלב עיניו.** יש לתת לשון לתרגום רעה מרוב שומן שבעינו ושומן העין בלבן הוא: **דבר המבלבל.** שפוסק הסירה ומערב השמור והלבן כל היכי דעבר הוי מבלבל: **מתני'** **חורוור.** מולי הוא שיש [ד] טיפין לבנות בעין: [ו]**הקבועים.** מתרוייהו [קמ"י] מחורוור וחמיש: **בודקין** [כב] **ג"פ בתוך שמונים יום.** ושם לא בדקוהו תע"פ [מ]שמוס [כג] ומשע שם ביום שמונים לא הוי מוס דשמע בימתים הלך לו ושוב שבן דרכו: **מים.** [כד] שעיניו טוטפות מיס: **אלו הם המים הקבועין.** כלומר כמאי ידעינן מי קבועין הן מי עוברים: **אבל לח ויבש של גשמים.** מם מהילוהו לרפואה תבן ומספוא שקורין פיל"ת: **לח.** שגדל בניסן ויבש שגדל כשאר כדשמרת בגמרא ומהילוהו ביחד לא ויבש של גשמים שגדל בשדה בית שבעל לקגי ליה בגשמים: **או לח ויבש של שלחים.** קרקע שגריכה להשקות: **או שלא אכל לח ויבש ביחד אלא אכל ויבש ואח"כ אכל לח.** לרפואה מין זו דרך רפואה [כה] מע"פ שלא מתרפא בכך מינו מוס עד שיאכל יבש מאר שלא דזו היא דרך רפואתו ואם לא מתרפא הוי מוס: **גמ'** **מתני'.** דקתני מורוור קבוע שמונים יום דברי יהודה אומר חורוור [כו] שמונים יום ואלו הן מים הקבועים אבל לח ויבש של [כז] בית השלחין או שאבל יבש ואח"כ אבל הלח [כח] בידו: שומעין לו. ועוסין מעשה: אין שומעין לו. דבמבל